

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld 40 kr.

V administraciji prejemati velja:

Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za jeden mesec 1 gld.

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.

Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in oglasila (in s e r a t e) v sprejema upravništvo in ekspedicijska v „Katoli. Tiskarni“ Kopitarjeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, ne frankovana pisma ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semenjskih ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izven nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Vredništva telefon-števil. 74.

Štev. 158.

V Ljubljani, v četrtek 13. julija 1899.

Letnik XXVII.

„Narod“ in bogoslovje.

V 156. številki je »Narod« napisal o sebi resnično sodbo: »Preveč smo že privajeni semitskemu duhu, ki govori iz vse dnevne literature«. To velja za Malovrhov list v posebni meri, zato je pa nevarno zanj, da se podaja na bogoslovsko polje, obrekuje katoliško cerkev in hvali pravoslavje.

Po neki »Katoliški Rusinji« je objavil članek »Katoličanstvo in pravoslavje«, ki je poln zgodovinskih neresnic. — Naštejmo jih nekaj: 1. O katoliški cerkvi pravi, da je »v bistvu romanska kakor naslednica starorimske svetovne ideje«. — Ni res! Katoliška cerkev že zato, ker je občečloveška, svetovna v duševnem smislu, ni niti romanska, niti germanska, niti anglikanska, ampak katoliška — občna. — 2. »Ko so se dali Rusi za Vladimirja okoli l. 861 od grških škofov krstiti, ni v onih deželah nihče niti sanjal o latinski cerkvi ali celo o tem, da terja vrhovni primat«, pravi »Narod«. — Ni res! Carigrad je bil podložen papežu do Fotija; cerkveni zbor l. 869 v Carigradu je bil katoliški pod predsedstvom papeževih legatov. Po Fotiju se je Carigrad povrnil pod papežev oblast, razkol se je dovršil še le v enajstem stoletju. Primat papežev je bil tudi na vshodu priznan od začetka, zgodovinskih dokazov zato imamo v obilici, in tudi Rusija je šele po odpadu carigradskih patrijarhov bila podeljena v razkolen cezaropapizem. — 3. »Nobena izmed 20—30 raznih veroizpovedanj v Rusiji se ne more pritoževati zaradi zatiranja«, pravi »Narod«. — To je laž! S surovo silo, z barbarskimi sredstvi, z božjeropnim nasilstvom so carji zatirali katoliško cerkev. Svetovna zgodovina to priča z neizbrisljivimi dejstvi! — 4. »Značilno za pra-

voslavno cerkev je, da ni med posvetnim in duhovnim nobenega razločka, kar se žalibog pogrša v katolicizmu«, pravi »Narod«. V tem stavku je skoro vsaka beseda zgodovinska laž. Bistveni razloček med duhovniki in laiki je od Kristusa ustanovljen, in tudi pravoslavna cerkev ga priznava popolnoma. Zato je neresnično vse, kar »Narod« iz te zmote izvaja. — 5. Pri Rusih »pobožnost ni predprava posebnih stanov, ampak ves narod išče v evangeliju praktičnih moralnih načel«, pravi »Narod«. — Ali se ne poteguje za praktično krščanstvo najbolj katoliška cerkev? Mi katoličani ravno najbolj naglašamo, da so božje zapovedi veljavne tudi za javno življenje, tudi za Tavčarje in Malovrhe! — 6. »Slovansko krščanstvo ostaja pri prvotnih virih krščanske starodavnosti in pri prvih sedmih občnih koncilih«. — Ni res! Prvič krščanstvo ne more biti »slovansko«, ampak je občečloveško, katoliško. Drugič je prvih sedem občnih zborov z vshodnimi očetmi vred priznavalo papežev primat. — 7. »Latinsko naboženstvo« je »nasilno«, »slovansko« pa »ponižno«, pravi »Narod«. — Ni res! Razkol je nastal zaradi političnih mahinacij in se je zlasti v Rusiji opiral vedno na nasilstvo državne oblasti, ki si je proti vsakemu naravnemu, božjemu in pozitivnemu pravu prisvojila oblast, določati dogme in bogoslužje in terorizirati vest vernikov.

8. »Zakon ni zakrament pri Rusih, ki ima nekaj nizkotnega na sebi; celibat ne vstvarja iz svojih pristašev nobene ločene, »nebesom ljubše in bližje« kaste«, piše »Narod«. — Ni res, da Rusom zakon ni zakrament, ni res, da se jim zdi zakrament »nekaj nizkotnega«. Spoštovanja do zakramenta se bi naši liberalci lahko naučili od Rusov. Ko bi na Ruskem pisal kak časnikar tako o zakramentu, kakor »Narod«, ob-

čutil bi trdo pest državne cenzure. Da imajo tudi Rusi celibat za nekaj višjega »nebesom ljubšega«, to nam pričajo njih samostani. Meniško kuto, katero »Narod« blati, Rus spoštuje.

9. »Pravoslavna cerkev je res krščanska, ljudomila, božja cerkev«, piše »Narod«. — Ni res! Pravoslavna cerkev ni prava cerkev, ker nima jedinstva, ampak je razkosana, nima svetosti, kakor katoliška, nima občnosti, ampak je le državna cerkev. Ali je ta cerkev ljudomila, ki z vojaštvom zatira druge vernike in je stotisoče nedolžnih žrtev izgnala v Sibirijo in mučila v ječah? Ali je ta cerkev božja, ki ječi v sponah posvetne birokracije in taji dve dogmi, ki sta razodeti že v svetem pismu: papežev primat in izhajanje svetega Duha iz Očeta in Sina? — Kako brezsmiseln je »Narodov« članek, pa se vidi iz tega, da je napisal tudi stavek, ki je čisto resničen, pa podira vse njegove druge trditve, namreč: »Krist je Slovanom odrešenik ne samo poedincev, ampak vsega sveta in vseh časov, torej tudi našega, modernega časa. V vsem življenju vladaj preprosti, resnični in osrečujoči duh Kristov!« To je jedina resnica v vsem »Narodovem« članku, in ta resnica je najkrutejša obsodba vsega »Narodovega« delovanja, ker ta list podlejšje, kakor vsak semitski list, izpodkopa in zasramuje Kristusov nauk in Kristusovo — katoliško cerkev! Čudno je pa vsekako, da »Narod«, ki vedno govori o svoji omiki in svojem napredku, piše tudi to: »Skratka, v latinskem svetu je religija oblekla nemško kuto, v slovanskem ima pa še priprosto jelenovo kožo na sebi«. — To jelenovo kožo »Narodu« privoščimo popolnoma, saj ima že — jelenovo pamet.

LISTEK.

V čakalnici.

Malomestna slika. — Rado Kósar.

Ta doktor Mrzlikar!

Bog váruj, da bi mu kaj očital, toda, kar je res, je res; ko je stopal po ulicah pokonci kakor smreka, sukajoč si svoje dolge, svilnate brke z levico (na kateri — omenjeno bodi mimogrede — je imel mezinec tako dolgo streho, da bi spravil podnjo ob nalivu in plohi vse »kaleše z lakaji vrede«, kar jih premore naše mesto), in vrteč v desnici s srebrom kovano gibko palčico: odgrnil se je marsikateri zastor, izza katerega je pukala marsikatera drobna glavica, počesljana po najnovejšem »kroju«, porazgubil se je za njim marsikak vzdih, porojen v srčnih bolečinah, in končal je vso sceno sladko-otožni šepet: »Kako je lep!« ... in nato je bilo spet vse tiho ...

Oženjen še ni bil gospod doktor Mrzlikar in kakor je rad pravil, ni se mu še nič kaj mudilo. Kadar so se vrtili okrog njega — na veselice, katerih priredi naše pokrajinsko mesto vsako leto obilo, zahajal je redno — tisti (da govorimo z

učnim Linéjem) jednodnevni metuljčki — predstavljeno v pošteno prozo: naše brdke gospodične — je govoril rad obilo, bodisi, da se je polotil zabavnih, bodisi tudi smešnih snovi; včasih pa mu je tako naneslo, da je skočil tu pa tam na filozofskega konja, prejezdil na njem v petih minutah vse modroslovske sisteme, in kot najlepši cvet, nabran na vseh gredicah praktične in teoretične filozofije prinesel svojim »gospodičinam« neovrgljivi princip: »Čim starejši se mož oženi, tem manj časa mu preostane za — kesanje, da se je sploh kedaj tako daleč spozabil«.

Družba se je veselo zakrohotala, toda videlo se ji je, da ji ne gre ta smeh prav iz srca. Marsikatera ... brr ... toda kaj bi pravil ... saj veste, kako je pač ...

Pred štirimi leti mu je umrl oče — matere že zdavnaj ni imel — in po njem je kot edino-rojenec podedoval vse. Prodal je vse posestvo, naložil na obresti in se raje vrgel na praktično zdravilstvo. Tudi tega vam ne bom razlagal, da se take-le in podobne »imenitne« reči vse zvedo, bodi že tako ali tako ...

Pred dvema letoma je prišel v naše mestece.

Imeli smo sicer že preje — menda odkar pomnijo naši stari ljudje — zdravnika, starčka,

ki je baje že pozabil svoje rojstno leto vsled starosti, ki pa je kljub svojim letom prav izvrstno zdravil, kakor trdijo tisti, ki take reči vedo, če drugače ne pa iz lastne skušnje; toda ko se je nastanil novi, osemindvajsetletni doktor Mrzlikar, in pričel lečiti po »najnovejši metodi«, zavpili so naenkrat po celem mestu: »Doktor Muha ni še nič proti gospodu Mrzlikarju! Ta zna, ta ...!« In čuda!

Statistika je do sedaj vedno kazala, da so v našem mestu ljudje primeroma najmanj bolehati izmed vseh prebivalcev mest — čuda sicer to ni, ker se že leta in leta »knajpa« vse od prvega do zadnjega; vsako jutro na tešče hité iz mesta na travnik, ki so si ga nalašč za to najeli, in garajo — nobiles in plebejci — bosi do kolen po roseni travi in detelji, potem se obujejo, letajo nekaj časa po ulicah, da si noge ogrejejo, nato pa hajd med kmete — pit mleko izpod krav. Kar pa je prišel v mesto gospod doktor Mrzlikar, spremenilo se je kakor v trenutku vse. Statistika zadnjega leta govori v opombi doslovno: »Zrak v tem mestu se je do čuda izpremenil. Sam Bog vé, ali so se vtepli bolezenski bacili ali kaj — in če, odkod? — v to njegovo ozračje. Zlasti to občuti tukajšnji mladi rod in med tem mlade dame

Politični pregled.

V Ljubljani, 13. julija.

Služabniški zakon. Pred nekaj dnevi je vsprejel grof Thun deputacijo, ki ga je prosila, naj vsaj na kak izreden način zboljša neugodno stanje državnih uslužbencev, ako že ne misli uveljaviti sklenjenega zakona o splošni preosnovi služabniških plač. Ministerski predsednik je odgovoril, da tej želji ne more ustreči, ker mu manjka v to potrebnih sredstev in ker bo tako v bližnji dobi uveljavljen napominani zakon. Kakor naglo dobi vlada potrebna sredstva, bo takoj pomagala služabnikom iz zadrege. Sedaj stopi v veljavo novi davek na sladkor in potem se vlada pač ne bo mogla izgovarjati, da jej manjka potrebnega denarja, akoravno bi bila to malenkost lahko si priskrbela iz drugih dohodkov, kakor si je priskrbelo veliko večjo svoto za regulacijo uradniških plač.

Obstrukcija proti volitvi delegatov. Državni poslanec Girstmayr je imel te dni volilski shod, in je naglašal mej drugim nujno potrebo, da se zaprečijo volitve v delegacijo. To da je sedaj najvažnejša naloga nemških poslancev, da se tudi v tem slučaju pokaže popolna solidarnost nemških bojnikov. Seveda je zastopnik »nemških neodrešencev« udirjal po vladi, ker se drzne vladati brez parlamenta s pomočjo paragrafa 14. Seveda govornik tega ni povedal, da je tudi on vzrok sedanjemu državnemu neredu, ker je s svojimi sodrugi preprečil vsako pozitivno delo v zbornici.

Nagli sod v Belemgradu. Gonja, ki jo je uprizorila srbska vlada proti radikalni stranki, se proti pričakovanju nadaljuje na vsi črti. Celo v vladnih krogih se čudijo, kako je moglo biti toliko oseb »zapletenih« v to Knežević-Milanovo afero. Odgovarja jim Milanovo glasilo, da se je sedaj dognalo, da je obstajala pred napadom zelo razširjena politična zarota, ki je nameravala odstraniti ne samo vrhovnega vojnega poveljnika, marveč prirediti tudi splošno revolucijo proti dinastiji in popolno preosnovati sedanji državni red v Srbiji. Z ozirom na tak nevaren značaj tajne zarote, pravijo dalje, in pa z ozirom na to, da oblastva še niso mogla prijeti in zaslediti vseh nevarnih oseb, je bilo nujno potrebno proglasiti obsedno stanje in za Beligrad še posebe nagli sod. Do tega sklepa je dospel ministerski svet v ponedeljek in drugi dan je kralj že podpisal dotični dekret. Nagli sod bo porabila vlada pri vseh v sedanjih aferi obtoženih zarotnikih. Pred to gonjo toraj ni varen več noben, še tako tih pristaš radikalne stranke. Toda vlada vkljub temu ne bo dosegla svojega namena in toraj ta gonja ne upravičuje za tako postopanje, akoravno bi se dalo opravičevati s stališča človeštva ali s stališča pravičnosti, kar se pa seveda ne da.

Kardinal Mertel †. V svojem rojstnem mestu Allumiere pri Civita Vecchia je umrl v torek najstarejši kardinal Mertel v 94. letu svoje starosti in 42. letu kardinalstva. Porodil se je

in posebej gospodične. Glavobol, nervoznost, zobobol in še mnogo drugih podobnih bolezni vtihtapilo se je naenkrat med nje. Tukajšnji zdravnik, gospod Jožef Mrzlikar ima čez glavo dela, bodisi na privatnih obhodih, bodisi v svojem uradu. — Svetovalo se je že od vplivnih strani mladim gospodičnam, naj vendar odpotujejo za nekaj časa v kako inozemsko kopel, morda se med tem že razmere izpremenijo, toda vse so odgovarjale dotičnim svetovalcem jednoglasno: »V inozemske kopeli? Narodne smo in ostanemo toliko, da privoščimo oni denar, ki bi ga tam zadržale, domači deželi in posebej še rodnemu mestu, če nas tudi morda bolezn ne popuste tako kmalu, kot na tujem. Me zaupamo gospodu Mrzlikarju še vedno toliko, kot kakemu judovskemu tujcu... Kdo bi jih ne častil vsled tolikega, tako požrtvovalnega patriotizma?

Nekateri so sicer to domoljubnost naših gospodičen tako razlagali, kot bi je bil vzrok gospod... prosim vas, nikar se ne smijajte!... Vi se nočete nehati?... Dobro, pa ne povem...

In tako je prišlo, da ima g. Mrzlikar toliko opravila, — dočim — oni ki to vedo, tako trdijo, — gospod Muha brez dela doma sedi in žalostno čaka bolnikov. (Dalje sledi.)

9. februarja 1806 v Allumiere kot sin neke z Bavarskega priselivše se rodbine. Klasiške študije je dovršil v Montefiascone ter se podal v Rim, kjer se je posvetil pravosodju. Že po nekaterih letih praktičnega dela pri nekem odvetniku si je pridobil sloves pri raznih sodiščih. Nanj je bil tudi opozorjen tedanji državni tajnik, poznejši kardinal Antonelli, ter mu je preskrbel mesto pri rimski prelaturi. Dne 17. maja 1848 je postal avditor pri najvišjem apelacijskem sodišču. Ko je papež Pij IX. pri svojem nastopu imenoval posebno komisijo za politične reforme, je bil Mertel pozvan v to komisijo. Ustava iz leta 1848 je Mertelovo delo, ki je je izgotovil v 36 urah. Komaj deset let potem ga je imenoval papež Pij za njegove velike zasluge za kardinala in ga posvetil v dijakona. Mertel je bil dalje časa notranji in pravosodni minister in je do konca ohranil ime ministra brez portfelja. V letu 1870 je bil kardinal Mertel predsednik državnega sveta. Papež Leon XIII. ga je imenoval za tajnika papeževih breve, v letu 1883 je pa postal vicekancler sv. rimske cerkve.

Položaj Pellouxovega kabineta je zelo resen in njegovo stališče je z vsakim dnem bolj omajano. V jeseni hoče zopet otvoriti parlament, da popravi, kar se je zagrešilo v spomladnem, prezgodaj zatvorjenem zasedanju. V to svrhu se je te dni vlada posvetovala z raznimi voditelji desniskih strank, katerega posvetovanja se je udeleževal tudi Sonnino. Pri tem posvetovanju so prišli do zaključka, da je položaj skrajno resen, čas za sklicanje državnega zbora ni sedaj niti najmanjše ugoden. Levica je namreč izjavila, da bi ne dovolila niti prebrati prestolnega govora. Z zborničnim delovanjem torej vlada ne more ničesar doseči. Bržkone vladi ne bo preostajalo ničesar drugega, nego da se umakne s pozorišča in prepusti vladno krmilo kakim spretnim rokam.

Razgled po slovanskem svetu.

Za Pestyjem Garady.

Znano je, da mažarski zgodovinarji sploh niso verodostojni, a najmanjše resnice vedo povedati, kadar pišejo o Slovanih, in še posebej o Hrvatih. Tak kvaritelj zgodovine je poznati Pesty, ki se je trudil dolgo časa, da ovrže vse trditve hrvatskih zgodovinarjev o samostalnosti hrvatske kraljevine. Na Hrvatskem ta junak ni uspel, kajti temeljito ga je pobil profesor Klaić; tudi drugod izven Ogrske ima malo učenjaškega ugleda; tembolj ga pa cene Mažari, saj je s svojimi spisi zadovoljil mažarskemu šovinizmu v polni meri. Mažar tudi za drugo ne vpraša, če je le njegovim narodnostnim aspiracijam zadovoljeno. Kako krivo je podučeno mažarsko občinstvo sploh o ogrske in še posebej o hrvatske zgodovini, nam je za dokaz neki Garady, ki je napal pred nedavnim Hrvate, da so intolerantni, da ne trpe Mažarov in da jim celo njihove junake kradejo. Oponaša Hrvatoma, da uče zgodovino po knjigah, ki so čisto izkrivljene, v katerih se imenujejo ogrski kralji cesarji, mažarski največji junaki in poborniki za slobodo uporniki, in celo da so Hrvati oslobodili Ogrsko turškega jarma.

V hrvaških zgodovinskih knjigah je seveda marsikaj drugače prikazano iz zgodovine hrvatske in ogrske, nego je to v mažarskih knjigah, kar je tudi čisto naravna stvar, ker hrvatski učenjaki in profesorji niso šovinsti, pa ne kvarijo zgodovine v narodnostne svrhe, kakor se to godi na Ogrskem. Zato povedo hrvatski zgodovinarji o vsakem vladarju Hrvatske in Ogrske tudi njegov naslov kot cesarja nemškega, ker mu to pripada, ne izpustijo pa nikjer, da so ti vladarji za Hrvatsko in Ogrsko le kralji. Mažari se posebej radi hudejejo na one pravične zgodovinarje, ki so uvrstili ogrske velikaše Zapoljo, Betlen-Gaborja, Tökölija, Košuta in še mnoge druge med upornike. Tako jih imenuje pravična zgodovina, ker so se bili brez vsakega dvoma zarotili proti vladajoči rodovini.

Če jim Mažari zdaj postavljajo spomenike, to stvari ne menja čisto nič. V očeh vseh, ki vedo, kaj je vernost in poštenje, ostanejo oni še vedno uporniki vkljub spomenikom. Vsi ti mažarski narodni junaki so iskali pomoči proti svojim zakonitim vladarjem pri zakletem sovražniku ne samo dotičnega vladarja, nego tudi celega mažarskega naroda, — pri Turku, katerega so si klicali v po-

moč, če tudi je bil sicer strah in groza ogrskega prebivalstva.

In resnično je, da so bili ravno Hrvati oni junaki, ki so se najodločneje borili proti temu zajedniškemu sovražniku Ogrske in Hrvaške. Hrvat si je obranil svoje glavno mesto Zagreb, da ga ni Turak zasel, in sicer zato, ker ni imel med seboj izdajalcev, ki bi se družili s sovražnikom, dočim je v ogrskem glavnem mestu Budimu vihral konjski rep skozi 150 let, saj ga je pomagal Turčinu osvojiti sam ogrski velikaš Zapolija. A ko so začele cesarske čete preganjati Turke iz zasedenih krajev ogrskih in hrvatskih, vzdignil se je ves hrvatski narod ter pomagal tem četam gonobiti sovražnika, da ste se tako oslobodili obe zemlji tujega jarma. Ta borba hrvatskega naroda za oslobojenje izpod turškega jarma je mažarskim zgodovinarjem nevšečna, ker je resnica, da so Hrvati mnogo doprinesli, da se je tudi Ogrska oslobodila. Mažaru to seveda ni ugodno priznati, toda pravična zgodovina pa vendar tako trdi.

(Konec prih.)

Iščimo resnice!

(Konec.)

Še en predlog! — Koliko boja je že bilo za to, ali naj se v mestniku za mehkiimi soglasniki piše i ali u!

Kar izhoda niso videli iz zagate, ker jim staroslovenščina ni dajala popolne rešitve! K sanskritu se pa niso zatekli, in vendar nam to težkočo sanskrit najlepše razvozla! Iz sanskrita namreč vidimo, da je prvotni skupni slovanski jezik brez dvoma imel v vseh mestnikovih oblikah e na koncu. Zato nasvetujemo petič, naj se pri urejevanju našega pravopisa uvede splošeno e v mestniku, da bomo pisali: pri može, pri hiše, pri konje, pri mize, pri telete itd.

To prav za prav ne bo novotarija, saj ima še celo staroslovenščina v mestniku e, kjerkoli je le to mogoče. Evo primerov: imenovalnik »rabe« (sužen) — mestnik »rabe«; imenovalnik Rimljanin — mestnik Rimljanine; imen. dobr — mestnik dobre; imenovalnik rüba — mest. rübe; imen. oko — mestnik očese itd.

Že staroslovenščina nam toraj daje resen opomin, kako naj pišemo mestnik. Še bolj odločno pa to terja sanskrit. Vzemi v roko slovnico sanskritskega jezika in videl boš, da imajo večinoma vse deklinacije dajalnik z e*). In uprav iz pojma dajalnika se je razvil v slovanskih jezikih pojem mestnika. Zato so prvotni slovanski jeziki tvorili mestnik gotovo le s končnico e. Kakor smo videli, se je to iz večine še ohranilo v staroslovenščini.

Ako se hočemo sploh kaj ozirati na staroslovenščino in sanskrit, moremo torej v mestniku pisati vsekako le e!

*Jezik očistite peg, opilite gladko mu rujo!

Tako je klical Koseski, in to velja danes še prav tako, kakor ob času Koseskega, in bo veljalo še najmanj sto let! Jezikoslovnega in pravopisnega dela imamo še čez glavo! Nazadnjaki sicer godrnjajo: »Nehajmo; prišli smo predaleč; sedanjí razvoj našega jezika je že nenaraven!« Ob takih kratkovidnežih bo pač treba preiti na dnevni red. Le kot zanimivost naj navedem, zakaj se mračnjakom zdi sedanji napredek našega pravopisoslovja nenaraven. Govore, da 1. hočemo uvesti v slovenščino pedantično čistoto, kakršne ne nahajamo v nobenem drugem evropskem jeziku, 2. pravijo, da je nenaravno, ker sme pri nas vsakdo kovati nove oblike in dajati pravopisne postavbe. Trdijo, da nam je jezikoslovna avtoriteta vsakdo, komur se le zljubi, pečati se z jezikoslovjem; 3. očitajo, da so med Slovenci zadnji čas najboljši jezikoslovci tisti, ki se sploh z jezikoslovjem ne pečajo. Zakaj ti imajo vsaj eno jezikoslovno načelo: »Pišimo vsako besedo po najnovejšem načinu, ki si ga je kdo izmislil.« Jezikoslovci »von Profession« pa še tega načela nimajo. — Menim, da na taka nesmiselna očitanja še odgovarjati ni vredno.

Iščimo in proučujmo neumorno, dokler ne pridemo resnici do dna, in ne menimo se za filistre, ki nimajo pojma o vzvišenem pomenu pravopisoslovja! Vse pa, kar ne spada strogo k stvari, opuščajmo. Ne pulimo se za to, je-li bomo

* N. pr.: imen. bhānuh (solnce) — daj. bhānave; agnih (oganj) — daj. agnaye; vāri (voda) — daj. vārine; dhenuh (krava) — daj. dhenave i. t. d.

brali čoln ali čovn, spal ali spav, boril ali boriv. Vse to ne spada v pravopis ampak v pravobranje!

Kar je najhitreje mogoče, določimo za vsako besedo Pletersnikovega slovarja najmanj enega učenjaka, ki bo vsestransko preiskoval, kako naj se piše dotična beseda. Za težavnejše besede naj se izvolijo jezikoslovne komisije.

Strogo naj se določi po posebnih komisijah naglas, in prav umestno bi bilo, ko bi učeni možje dognali tudi, s kakšno tinto bi bilo najprimernejše pisati naglasna znamenja. Podlaga vsemu raziskavanju pa bi moralo biti seveda bohinjsko narečje.

Število naših pravopisoslavcev bo pač na ta način ogromno naraslo, in treba jim bo zidati mesto, da bodo bivali skupaj in se lahko posvečovali, kadar ji bo drago. Mesto naj dobi zgodovinsko ime Norikum.

In ko bodo Noričani poznim potomcem izročili urejeni pravopis, tedaj bo napočila »Muzam kranjskim zlata doba!«
X.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 13. julija.

(Občni zbor kmetijske družbe) se je danes čudno vršil. O podrobnostih poročamo v drugi notici. Tukaj le konstatujemo, da se je od naše strani udeležilo shoda nad 350 članov, od liberalne pa kakih 50. Ko sta gg. Murnik in Pirc to videla, tedaj sta poklicala na pomoč dr. Tavčarja in sklep teh dogovorov je bil ta, da se volitev odbora ne bo vršila, seveda samo zato, ker bi kandidatje liberalne stranke propadli. — In volitev se res ni vršila, ker imajo liberalci predsedstvo v oblasti. Taki so liberalci, ki delujejo s samo silo in s samimi zvijačami. Sram jih bilo!

(Nečuvno nasilstvo.) Danes se bi moral vršiti občni zbor kmetijske družbe kranjske v veliki dvorani »Katoliškega doma«. Prvikrat po dolgem času so se občnega zbora v ogromnem številu udeležili kmetje. Hoteli so pokazati, da imajo oni pri kmetijski družbi prvo besedo, ne pa ljubljanski liberalci, zbrani okoli Bolčevega Pepeta in dr. Tavčarja. Bilo je navzočih blizu 400 kmetov. Odločno so kazali, da jim ne pride na misel, pri volitvi v odbor zopet voliti tiste »kmetijske prijatelje«, ki so zadnji čas imeli za njihovo gibanje samo neprijazne besede. Zaman je bil ves trud nekaterih naprednih učiteljev, ki so skušali zamenjavati glasovnice. Kmet je hotel odločevati pri kmetijski družbi! To bi pa ne smelo biti, ker je dr. Tavčar dejal: »Danes ne bomo pustili volit!« Te komande se je krčevito oprijelo predsedstvo. Volitev podpredsednika je predsedstvo še dopustilo, dasi se je s kričanjem od nasprotne strani storilo vse, da bi se tudi volitev gospoda Povšeta preprečila ali pa zavlekla. Gosp. deželni poslanec Schweiger je moral odločno protestovati proti očitaniu, da bi navzočni kmetje odajali po dve glasovnici, ker imajo že itak večino. Po tej volitvi je vstal dr. Tavčar. Dejal je, da je prišlo preveč ljudi za toliko dvorano. (Klici: Verujemo!) Predlaga, da se volitev danes ne vrši, da se prihodnjič izdajo legitimacije. Odločni protesti. Predsednik Murnik na to ni hotel dati besede dr. Šusteršiču ter je izjavil, da dr. Tavčarjevega predloga ne da na glasovanje, ampak da izrazi sam zaključitev občnega zbora, ker so se pričeli nemiri. (Pri naprednih učiteljih. Op. poročevalca) Burni klici ogorčenja. Ljudje so srdito klicali: »Pot nam plačajte! Povabljeni smo na občni zbor in hočemo, da se vrši! Legitimacij vabilo v »Kmetovalcu« ni zahtevalo! Vsaj smo kmetje, ne goljufi!« Dr. Šusteršič je predsedniku Murniku zaklical v obraz, da je storil ta nepostavni, nečuvni korak le radi tega, ker so njegovi pristaši v manjšini. Njegovo postopanje je zloraba predsedniškega dostojanstva, ker se protipostavnega na občnem zboru ni nič zgodilo in ker je občni zbor suveren o predlogih določati. Ko je hotel dr. Tavčar zopet govoriti, udušili so njegove besede »Plui!«-klici. Kmetje so bili tako silno razjarjeni, da so hoteli dr. Tavčarja vreči na cesto. Vedno in vedno so se ponavljali klici: »Ali je »Kmetijska družba« za kmeta, ali za dr. Tavčarja!« — Gosp. Ivan Stanovnik iz Horjula izrazil je imenom ogromne večine zbora-

valcev predsedniku grajo na nezakonitem postopanju. Nekoč je rekel družbin pokrovitelj nadvojvoda Ivan: »Pridem na občni zbor, pa nobenega kmeta ni tu.« Danes smo pa kmetje prišli, a govoriti nas ne pusté (Hrupno odobravanje.) Pokazali bomo še, da »Kmetijska družba« živi od kmetov, ne od gospodov!« Na poziv ravnatelja Pirca, naj se zborovalci odstranijo iz dvorane, bil je odgovor: »Prišli smo od daleč — zborovanja hočemo!« Nasprotniki so preplašeni gledali te silne izraze ljudske nevolje. Videli so, da so časi terorizma že prešli. — Gosp. Šubelj predlaga, da zborovalci pooblaste dr. Šusteršiča, pritožiti se vsled nečuvnega postopanja predsedstva na ministerstvo. Gosp. dr. Šusteršič obljubi, da bode to storil. Zmagali bomo mi! Videli bomo, kaj bode »Kmetijska družba« brez kmetov! Dvorana in stranske sobe so bile ves čas natlačeno polne in še le pozivu dr. Šusteršiča se je udalo ljudstvo ter se razšlo med zopetnimi in zopetnimi protesti proti nečuvni liberalni nasilnosti. »Zob za zob« — to parolo je izdal v »Narodu« dr. Tavčar. Videl je, kako zori njegovo seme in videl bode še le, kak bode odgovor našega ljudstva njegovi paroli »Zob za zob!« Kmetijsko družbo vlačil je po »Narodu« za svoje strankarske namene, danes so videli naprednjaki, da naše ljudstvo ne mara tistega, kar — smrdi.

(Legitimacije) je hotel imeti na današnjem obč. zboru kmet. družbe kranjske dr. Tavčar. Dolžnost predsedstva bi bila imeti na obč. zboru imenik udov seboj. Tako bi se potom predsednikov kmet. podružnic lahko kontroliralo koliko je bilo v dvorani neudov. Našim somišljenikom ni bilo treba iskati nepravilnih sredstev, ker so imeli $\frac{1}{2}$ večino.

(Presvetli knez in škof) je včeraj 12. julija birmal v Žužemberku 1043 birmancev; 487 jih je bilo iz domače župnije, drugi iz sosednjih.

(Prezentiran) je za župnijo Loški Potok gospod Jan. Rihtaršič, dosedaj kapelan na Vrhniki.

(Posvečevanje zvonov.) V Samassovi livarni so bili danes posvečeni naslednji zvonovi: jeden (92⁵ kg.) za kapelo sv. Elije v Slipčičih, župnija Gradniči, v Hercegovini, dva (210 in 146⁵) za podružnico sv. Jakoba v Rakitovacu, župnija Buzet, na Primorskem, jeden (288 kg.) za ekspozituro sv. Florijana hrenoviške župnije, jeden (450⁵ kg.) za podružnico sv. Sabe v Podgorju, župnija Dolina na Primorskem, dva (207⁵ in 101⁵ kg.) za kapelo sv. Jurija v Vukovgorici na Hrvaškem, dva (1043 in 464 kg.) za podružnico v Črčičah pri Kranju, jeden (849⁵ kg.) za podružnico v Britofu, župnija Predoslje, trije (189, 93 in 51 kg.) za župno cerkev v Čagliću na Hrvaškem, jeden (92⁵ kg.) za podružnico v Odžaku v Bosni, jeden (122 kg.) za kapelo M. B. v župniji Kirchbach na Štajerskem.

(Iz Sel pri Šumbregu): Od 3. julija se pogreša že dve leti na pameti zmešana Terezija Terlep, 28 let stara hči posestnika Antona Terlep v Dolnjem Podšumbregu št. 3, tukajšnje župnije in občine Dobrniške. Šla je, kakor se čuje, proti Ljubljani. Kdor bi jo kje zasledil, prosi se, naj se nesrečnica napoti nazaj ali izroči orožnikom, oziroma obvesti županstvo v Dobrničah na Doljenjskem.

(Demoralizacija v tržaških šolah.) Na laški realki v Trstu si je neki laški učenec dovolil predrzno šalo s tem, da je pod glavo italijanskega kralja Umberta, katero je odtisnil njegov tovariš na svojo pisanico, zapisal besedo »eviva«, pod glavo našega cesarja pa, katero je istotako odtisnil oni učenec od necega avstrijskega denarja, zapisal razžaljivo opazko. Radi tega drznega čina je bil dijak izključen iz šole, tržaški »Piccolo« se je pa pritoževal zoper izključenje zaradi take — malenkosti. Ravnateljstvo realke je poslalo »Piccolo« popravek, da je bil učenec izključen, ker se je vedno ponašal s protiaustrijskim mišljenjem in se je še na zaslišanju priznaval pristašem Italije. No, »Piccolo«, ta gojitelj protiaustrijske propagande, je na ta popravek gotovo zaničljivo skomiznil z ramami, ob enem pa podal dokaz, da odobrava tisto strujo na tržaških šolah, katera vzgaja v srcih mladine pač zaroto proti avstrijski ideji, ne pa tudi potrebnih naukov. Ta slučaj pa zopet jasno kaže, kako novo kačo bi usadila na svoje prsi Avstrija, ako bi ugodila želji Italijanov

in bi ustanovila v Trstu italijansko vseučilišče. Ako že dečaki na realki uganjajo take stvari, kaj bi se še godilo na — univerzi med doraščeno šolsko mladino. O tem naj razmišljajo merodajni krogi avstrijski, ako jim zvene na ušesa tržaški sirenski glasovi.

(Hrvatska gimnazija v Pazinu v Istri) se odprla s početkom prihodnjega šolskega leta in sicer I. razred. Imenovanje ravnatelja in enega profesorja se bode izvršilo v kratkem. Učitelji in zlasti častita duhovščina imajo nalogo, da izberejo iz ljudskih šol zadostno število sposobnih učencev za I. gimnazijski razred.

(O delitvi občine Kastav v Istri.) Zanimivo je res, kakih sredstev se poslužujejo Lahoni v dosego svojih ciljev. Ker se jim je posrečilo par občin v Istri administrativno razdeliti, da na tak način politično razdružijo Slovane, so začeli zdaj delati na to, da razdele tudi veliko občino Kastav. V deželnem zboru koperskem so naredili zakonsko osnovo za to razdelitev, katero hočejo predložiti vladi in cesarju v potrjenje. Zdaj pa so začeli polagati temelj za razdelitev tudi med prebivalstvom t. j. nabirati podpise. Pri nabiranju teh podpisov pa so postopali tako ostudno, kakor jedino znajo ljudje brez vse zavesti in srama. Podpisovalo je vse, veliko in malo, ljudje brez peščiце zemlje in ljudje, katerih niti ni v Istri. Pri nabiranju podpisov so se posluževali raznih lažij, nekaterim županijam so obetali po cele občinske gozde, drugim polja in drugačne dobrrote, pri tem pa, da jih delitev ne ho stala enega novca. Žalibog, da je istrsko ljudstvo tako nevedno, dobro in lahkoverno, da verjame vsakemu sleparju, dokler se ga ne prepriča o laži. To je bilo potrebno zlasti v tem slučaju. Dne 2. t. m. so zatorej sklicali rodoljubi v Kastav shod, na katerem se je razpravljalo o tej italijanski nakani, da se razdeli občina v tri dele. Ko je ljudstvo slišalo govornike razkrivati namen Lahonov, postalo je tako razburjeno, da ni moglo priti k pokoju. Že poprej je šel po vseh podobčinah kastavskih en glas nevolje zoper nakano Lahonov in na županstvo v Kastvu je prišlo do 2000 podpisov proti delitvi. Na shodu se je ljudstvo enoglasno izreklo zoper delitev občine in naročilo županu, da naredi protest na c. kr. vlado zoper razdelitev in da enak protest pošlje na vse pristojne oblasti, katere naj prosi, da onemogočijo izvršitev namena Lahonov, ker je isti naravnost pogubonosen za prebivalstvo občine Kastav. Ta protest se je že sestavil in je podpisan od mnogih občanarjev.

(Piranski »trust«.) Dne 2. julija so priredili Italijani v Piranu neki shod z namenom, da ustanove neko zadrugo za razprodajo poljskih pridelkov s piranskih kmetij. Nasproti kmetom so govorili, da se taka zadruga ustanovi v njihovo korist, — kmetje pa tega niso hoteli verjeti, ker so bili že prevečkrat osleparjeni, in ta svoj dvom nad dobrohotnostjo signorov so dali krepko občutiti. Ko so zbranim kmetom jeli signori razkladati pomen in namen »trusta«, so kmetje zagnali hrup, da je obdal gospodo strah. Toda poleg hrupa je začelo padati tudi batin po plečih in glavah gospode, da so bežali iz dvorane, koder so mogli. In ti kmetje so — Italijani in ti kmetje so spoznali, da gospoda hodi v Piran le oberat pečenko in se zabavat ter se iz ljudstva norčevati. Zato je počila struna potrpežljivosti, zato je počil »piranski trust« pod pestmi varanega ljudstva. Dobro teknilo!

* * *

(Uganjka.) Učitelj: Recimo, da prvi voznik vozi osem kilometrov na uro in se je odpeljal jedno uro pred drugim voznikom, ki pa prevozi samo šest kilometrov na uro. Kje se bota dobila? Več učencev na enkrat: V prvi gostilnici.

Društva.

(Možka Št. Jakobsko-Trnovska podružnica sv. Cirila in Metoda v Ljubljani) bo imela svoj občni zbor dne 17. julija t. l. ob 7. uri zvečer v bralni sobi v »Katoliškem domu«, Turjaški trg št. 1. K obilni vdeležbi vabi odbor.

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj, 13. julija. Včeraj so imeli ministri svoj ministerski posvet.

Dunaj, 13. julija. Zedinjene liberalne stranke so sklicale za danes shod proti volilni preosnovi.

Dunaj, 13. julija. Sinoči sta bila dva soc.-demokratska shoda. Pri Dreherju je govoril dr. Adler, ki je dejal, da na Dunaju ne sme vladati Lueger, ki hoče Dunaj poklerikaliti. Borba pa sedaj ne velja le Luegerju, marveč tudi vladi, ki se je postavila na njegovo stran. — V Hernalsu je govoril Reuman v istem smislu. Na ulicah ni bilo nobenih izgrediv, ker je policija strogo skrbela za red.

Dunaj, 13. julija. Vsled sklepa deželnega nadsodišča je bil socialistiški vodja Brettschneider izpuščen iz preiskovalnega zapora.

Belgrad, 13. julija. Notranji minister je zaukazal vsem prefektom, naj prepotujejo svoje okraje ter se prepričajo o gibanju in „potrebah“ mej kmečkim prebivalstvom, pobijajo škodljivo propagando in opozarjajo prebivalstvo na nevarne posledice upora.

Belgrad, 13. julija. Kralj Aleksander je nasproti odposlanstvu belgrajskih trgovcev izjavil, da so radikali povzročili napad na Milana. Vedno bolj pa se kaže verjetno, da je vlada napadalca najela, da se sedaj z zatvorom znebi vseh neljubih ji radikalnih voditeljev.

Bruselj, 13. julija. Delavci v antwerp-skem pristanišču so ustavili delo in zahtevajo za delo ob nedeljah in po noči po jeden frank odškodnine za vsako uro. Pridružili so se jim tudi delavci drugih kategorij. Gibanje podpirajo na vsi črti krščansko demokratska društva.

Bruselj, 13. julija. Socijalistični poslanci so naznanili vladi, da bodo proti vsaki volilni preosnovi, dokler se ne spremeni zistem in sedanji volilni red v smislu opozicije.

Pariz, 13. julija. Znanega zločina v Lille po krivici obdolženega brata Flami-diena je sodišče včeraj oprostilo, ker mu ni moglo dokazati nobene krivde. Tem povodom so priredili židovski liberalci in socijalni demokratje velike demonstracije in pobijali okna pri raznih katoliških zavodih.

Atene, 13. julija. Zbornici imata vsaka noč redne seje, da dogotovita svoje delo do 27. t. m.

Melusine-ustna in zobna voda

deluje izobno proti zobobolu in gujlobi zob, utrdi dlesno in odstranjuje neprijetno sapo iz ust. 1 steklenica 50 kr. 2 567 3

Jedina zaloga

lekarna Milana Leustek-a v Ljubljani,
Resljeva cesta št. 1, poleg mesarskega mosta.
Zaloga vseh preizkušenih zdravil.
Razpošilja z obratno pošto.

Gospodarska organizacija.

Cena žitu na dunajski borzi
dné 12. julija 1899.

Za 100 kilogramov.

Pšenica za jesen	gl.	8-85	do gl.	8-87
Rž za jesen	»	7-21	»	7-23
Turšica za julij-avg.	»	4-98	»	5-—
» » sept.-okt.	»	5-11	»	5-12
Oves za jesen	»	5-85	»	5-87

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306-2 m., srednji zračni tlak 736-0 mm.

Den	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celsiusu	Vetrovi	Nebo	Padačina v 24 urah v mm.
12	9. zvečer	735-6	20-1	sl. sever	skoro jasno	0-0
13	7. zjutraj	736-1	15-9	sl. svzh.	oblačno	
	2. popol.	734-8	26-4	sr. jvzh.	poloblačno	

Srednja včerašnja temperatura 20-1°, normale: 19-7°.

Tržne cene v Ljubljani

dné 12. julija.

	gl.	kr.		gl.	kr.
Pšenica, m. st.	10	—	Špeh povojen, kgr.	70	—
Reš,	8	—	Surovo maslo,	90	—
Ječmen,	7	—	Jajce, jedno	2	—
Oves,	6	50	Mleko, liter	8	—
Ajda,	8	50	Goveje meso, kgr.	60	—
Proso,	9	—	Telečje	64	—
Koruza,	5	60	Svinjsko	75	—
Krompir,	3	—	Kostrunovo	40	—
Leča, hkl.	10	—	Piščanec	55	—
Grah,	11	—	Golob	20	—
Fizol, m. stot.	9	—	Seno, m. stot.	85	—
Maslo, kgr.	1	—	Slama,	—	—
Mast,	—	70	Drva trda, 4 kub. m.	6	50
Špeh svet,	—	64	„ mehka, 4 „	4	50

Zahvala.

604 1—1

V dolžnost si šteje podpisana, da izrazi tem potom najsrčnejšo zahvalo vsem, ki so ji na katerikoli način izjavili svoje sočutje ob izgubi ljubljene sina

Jožefa Benedika.

Iskreno se zahvaljuje vsem kropicem in pogrebem, prihitelcem od blizu in daleč k njegovemu pogrebu. Prav posebno hvalo je dolžna preč. g. mestnemu kaplanu Jožefu Dostalu za duhovno tolažbo, dodeljeno umirajočemu, preblagorodnim gg.: gimn. prof. F. Žaklju in Jak. Zupančiču, mestnemu katehetu R. Mrčumu in mestnemu učitelju J. Furlanu, ki so blagevolili spremiti svojega učenca na poslednji poti, gg. pevcem z gimnazije za gniljivo petje ob začetku in zvršetku pogreba.

V Ljubljani, dné 13. julija 1899.

Frančiška Benedik.

Šablone za sobne slikarje, najnovejše in najlepše vzorce, imata v veliki izbiri v zalogi **BRATA EBERL v Ljubljani**, Frančiškanske ulice. Vnania naročila proti povzetju. 228 17 11—4

Dobra

prodajalka

in 599 3—2

učenec

za trgovino z mešanim blagom se sprejmeta pri **J. Modic-u v Novi Vasi pri Rakeku**. Pogoji se zvedo pri njem samem.

I. društvo hišnih posestnikov v Ljubljani išče v davčnih in administracijskih zadevah izurjenega

uradnika.

Uradne ure vsaki dan izvzemši nedelje in praznike od 5¹/₂ do 7. ure popoldan. Plača po dogovoru.

Ponudbe vložiti je do **31. julija** na odbor **I. društva hišnih posestnikov v Ljubljani**.

Kupuje in prodaja vse zdolej zaznamovane efekte in druge vrednostne listine po dnevnem kurzu.

BANKA Makso Veršec
v LJUBLJANI.

Srečke na mesečne obroke po 2, 3, 5, 10 goldinarjev. **Giro-konto** (hranilne vloge v tek. računu), obresti od dné do dné po 4¹/₂ %. **Poštno-hranilnišne položnice** na razpolago.

Dunajska borza.

Dné 13. julija.

Skupni državni dolg v notah	100	gld.	60	kr.
Skupni državni dolg v srebru	100	»	35	»
Avstrijska zlata renta 4%	119	»	45	»
Avstrijska krona renta 4%, 200 kron	100	»	60	»
Ogerska zlata renta 4%	119	»	25	»
Ogerska krona renta 4%, 200	96	»	70	»
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	909	»	—	»
Kreditne delnice, 160 gld.	380	»	15	»
London vista	120	»	55	»
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	58	»	92 ¹ / ₂	»
20 mark	11	»	77	»
20 frankov (napoleonador)	9	»	55	»
Italijanski bankovci	44	»	60	»
C. kr. cekini	5	»	67	»

Dné 12. julija.

4% državne srečke l. 1854, 250 gld.	170	gld.	75	kr.
5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	168	»	—	»
Državne srečke l. 1864, 100 gld.	195	»	75	»
4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	98	»	40	»
Tisne srečke 4%, 100 gld.	138	»	40	»
Dunavske vravnave srečke 5%	129	»	—	»
Dunavsko vravnavno posojilo l. 1878	108	»	70	»
Posojilo goriškega mesta	112	»	—	»
4% južne železnice 3%	98	»	25	»
Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	97	»	05	»
Prijoritete obveznice državne železnice	213	»	50	»
„ „ južne železnice 3%	168	»	40	»
„ „ južne železnice 5%	121	»	20	»
„ „ dolenskih železnice 4%	99	»	50	»

Kreditne srečke, 100 gld.	197	gld.	—	kr.
4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	—	»	—	»
Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gld.	20	»	50	»
Rudolfove srečke, 10 gld.	28	»	—	»
Salmove srečke, 40 gld.	86	»	—	»
St. Genois srečke, 40 gld.	83	»	25	»
Waldsteinove srečke, 20 gld.	60	»	—	»
Ljubljanske srečke	23	»	50	»
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	152	»	—	»
Akcije Ferdinandove sev. želez., 1000 gl. st. v. 3440	—	»	—	»
Akcije tržaškega Lloydja, 500 gld.	444	»	—	»
Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	77	»	—	»
Splošna avstrijska stavbinska družba	105	»	—	»
Montanska družba avstr. plan.	239	»	—	»
Trboveljska premogarska družba, 70 gld.	180	»	—	»
Papirnih rubljev 100	127	»	—	»